

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. române a Caransebeșului

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ APARE DUMINICA ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Prețul abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 „ „ „ pe 1/2 de an 5 cor.
 „ România și străinătate pe an 14 frc.
 „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Manuscrisele să adresează la redacțiunea
 „Foaia Diecezană“ iar banii de prenumăra-
 țune și inserțiuni la Administrațiunea Tipog-
 rafiei și Librăriei diecezane în Caransebeș
 Telefon Nr. 30.

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin
 până la 150 de cuvinte 750 cor., până la 200
 de cuvinte 10 cor., de aci în sus 12 cor

Nr 3583 Ep.

darea intelectualilor.

CIRCULAR

cătră toate oficiile protopopești și parohiale, cătră epitropiile și
 intelectualii dreptcredincioși români din eparhia Caransebeșului.

Viitorul unui popor îl asigură așăzămintele sale culturale, cari stau în serviciul
 idealelor omenimei, adecă **biserica și școala** cu foarte ramificațiunile lor multiple. Una
 călăuzește popoarele spre înălțimile inviorătoare ale mulțumirii sufletești; cealaltă îți
 deschide ochii și luminează mintea cu toate cunoștințele delipsă în viață, dându-ți tot-
 odată în mână și mijloacele economice pentru dobândirea unei stări materiale, care să-i
 întărească omului rădăcinile cu pământul moșiei și al țării și să-i înlesnească progresul
 în toate direcțiunile. Deci nimic mai scump pentru un popor, care ține la ale sale și
 la viitorul său, decât așăzămintele sale culturale și o conducere sănătoasă și puternică
 a treburilor sale bisericesti și culturale. **Ce-i la un individ lumina ochilor, aceea-i
 la un popor instituțiunile culturale superioare de sub conducerea ocârmuirii
 centrale.** Întâia datorință a tuturor credincioșilor eparhiei noastre este a aduna cu sâr-
 guință de albină toate mijloacele pentru a-și întări corporațiunea conducerii centrale,
 adecă în cazul nostru Conzistorul, apoi pentru înființarea așăzămintelor de cultură su-
 perioară, de cari avem trebuință; și mai ales pentru salvarea și susținerea institutelor,
 ce le avem.

*

Vă este tuturor cunoscut, că atât Conzistorul cât și institutul nostru seminarial
 — teologia și pedagogia — luptă cu mari greutate, din lipsa venitelor, din cari să echi-
 libreze bugetul și să reguleze plățile tuturor conform timpului de azi, atrăgând astfel
 la centru tot cele mai bune forțe de muncă. În scopul acesta Veneratul Sinod eparhial
 a votat între altele pentru sporirea venitelor fondului general, la dorința intelectualilor
 și cu generală însuflețire, și o **dare culturală asupra tuturor intelectualilor** noștri
 din eparhie — clerici, civili și militari — și anume prin partea II a concluzului Nr
 48/914 care sună astfel:

II.

„Considerând urgenta necesitate și îndatorirea tuturor fruntașilor eparhiei de-a
 jertfi pentru susținerea și întărirea instituțiunilor bisericesti centrale, — considerând
 pilda eparhiilor surori, — a arhidiecezei ardelenene și a eparhiei Aradului — cari au
 introdus cu ani mai nainte o dare bisericască pe toți intelectualii clerici și mireni: —

Sinodul eparhial — în deplină convingere, că inteligența eparhiei Caransebeșului este pătrunsă de acelaș dor de jertfă pentru progresul și cultura credincioșilor lor — decretează începând cu 1 Ianuarie 1915 un impozit general asupra tuturor intelectuaților ortodocși români din eparhie, conform următoarelor 4 clase:

„a) Cei din cl. I vor contribui anual cu suma de 30 cor.

„b) Cei din cl. II cu 20 cor.

„c) Cei din cl. III cu 10 cor., iar

„d) Cei din cl. IV cu 5 cor.

2. Clasificarea să concorde Conzistorului diecezan.

3. Ceice voiesc a-și răscumpăra odată pentru totdeauna această dare bisericăscă, au să solvească taxa anuală din clasa, căreia aparțin, înmulțită cu 20.

4. Consemnările pentru prescrierea acestui impozit general să fac de comitetul parohial după o instrucțiune specială, ce vor primi-o dela Conzistorul diecezan. — Acestea să prezintă spre studiere și aprobare.

5. Încasarea să face prin organele autonome ale bisericei, reclamându-se la casuri de lipsă și inomise ajutorul organelor administrative.

Pe temeiul acestui conclud a făcut Conzistorul eparhial în ședința sa dela 7 Mai 1914 următoarea clasificare a intelectuaților clerici și mireni:

A

La clasa I cu 30 coroane aparțin:

1. Dignitarii bisericești.	10. Comercianții engroșiști.
2. Potopopii.	11. Băncile cu capital societar dela
3. Preoții cu stare bună.	50.000 cor. în sus.
4. Advocații.	12. Directorii acestor bănci.
5. Medicii.	13. Oficialii și contabilii cu plată dela
6. Notarii publici.	3000 coroane în sus.
7. Inginerij.	14. Penzionisți civili și militari cu
8. Măestrii forestieri.	penzie dela 3000 coroane în sus.
9. Proprietarii mari.	15. Alți asemenea onorațiori.

B

La clasa II cu 20 coroane aparțin:

1. Asesorii conzistoriali.	8. Forestierii și alți oficianți similari.
2. Preoții din parohii de clasa I.	9. Băncile cu capital societar sub
3. Profesorii seminariali și cei dela	50.000 coroane.
școalele medii, comerciale, civile etc.	10. Directorii acestor bănci.
4. Juzii regești.	11. Neguțătorii mai mari cu firme
5. Notarii comunali.	împrotocolate.
6. Oficialii dela Conzistor, dela bănci	12. Proprietarii de mijloc.
și alte oficii cu plată de preste 2000 cor.	13. Birtașii și hotelierii.
7. Învățătorii și învățătoarele dela	14. Penzionisții civili și militari cu
școalele comfes., de stat, comunale etc.	penzie preste 2000 coroane.
cu salar preste 2000 coroane.	

C

La clasa III cu 10 coroane aparțin:

1. Preoții din parohii de clasa II.	4. Neguțătorii mai mici.
2. Învățătorii și învățătoarele cu salar	5. Veterinarii.
sub 2000 coroane.	6. Meseriașii de frunte.
3. Oficialii dela toate oficiile cu salar	7. Penzionisții cu penzie preste 1000
preste 1000 coroane.	coroane.

D

La clasa IV cu 5 coroane.

1. Toți ceilalți preoți, cari nu sânt cuprinși în cl. anterioare.
2. Canceliștii sau personalul de manipulațiune dela oficiile publice.
3. Meseriașii ceilalți.
4. Alți inteligenți de categoria acestora.

Întru executarea acestui concluz sinodal trimitem prezentul circular la adresa tuturor oficiilor parohiale și protopopești din eparhie, pelângă următoarele îndatoriri:

1. Îndată după primirea lui, Oficiul parohial compune un proiect de consemnare, care se cuprindă pe toți intelectualii ortodocși români atât din materia cât și din eventualele filii aparținătoare.

2. Apoi face pașii delipsă pentru convocarea comitetului parohial, în ședința căruia cetește întreg circularul, dimpreună cu proiectul de consemnare.

3. Comitetul parohial completează aceea consemnare și apoi — împreună cu Oficiul parohial — împarte pe fiecare intelectual la clasă, unde are să aparție după ocupațiunea și starea sa materială. Consemnarea astfel statorită, să face în 2 exemplare folosindu-să blanchetele trimise de aici sub %. În consemnare să induc mai întâi cei din clasa I apoi a II etc. Consemnarea o publică Oficiul parohial în proxima Duminecă sau sărbătoare în biserică spre știre și orientarea celor interesați.

4. Ambele exemplare din consemnare, iscălite de Oficiul parohial, de președintele și notarul comitetului și de epitropul primar, și provăzute cu sigilul parohial, să trimit până cel mult la 15 August v. 1914 pe calea Oficiului protopopesc la Conzistorul eparhial.

5. Eventuale reclame contra clasificării să pot face la Conzistorul în termen de 14 zile dela publicarea ei în biserică.

6. Oficiile protopopești transpun toate listele din protopopiatul lor până cel mult la 1 Septembrie v. 1914 la Conzistor spre aprobare.

7. După aprobare să restituie un exemplar Oficiului parohial, care pe calea cea mai sigură este îndatorat a preda un exemplar din acest circular și a comunica intelectualilor din parohia sa suma, ce are a o solvi fiecare în cele dintâi 3 luni, adecă **cel mult până la 31 Martie a fiecărui an solar**, cu începere dela 1 Ianuarie 1915.

8. Banii să trimit direct la adresa Conzistorului; dară atât Oficiul parohial cât și epitropia și membrii comitetului sânt datori a stăruie pe o cale corăspunzătoare pentru regulata achitare a acestei dări culturale.

9. Îndeosebi să stăruie la intelectualii cu stare pentru a-și rescumpăra aceasta dare națională, solvind odată pentru totdeauna taxa anuală înmulțită cu 20. Despre răscumpărare să va estrada un document special.

10. Comitetul parohial revede an de an lista la finea fiecărui an solar, spre a șterge din ea pe cei eventual morți și a induce și clasifica pe intelectualii noi, ce s'ar fi așăzat în parohie. De aceasta rectificare să îngrijește Oficiul parohial. Schimbările să comunică Conzistorului eparhial imediat.

Așteptăm atât dela intelectualii noștri, cari au reclamat introducerea și la noi a acestei dări culturale, cât și dela toate organele bisericesti, să-și dee silința a să solvi regulat aceasta neînsemnată dare, ca ea să poată deveni un izvor pentru întărirea culturală a eparhiei noastre atât de avizată la așăzămintele de cultură, fără de cari nu există progres!

Caransebeș, din ședința senatului epitropesc ținută la 18 Mai 1914.

Cu arhierescă binecuvântare

Dr E. Miron Cristea
episcop.

O nouă mărturie istorică

privitoare la mitropolia Bălgradului.

În tomul al treilea al colecției de documente istorice, pe care l-a publicat nu de mult dl Dr Andrei Veress¹, să găsim câteva știri foarte importante pentru istoria bisericii românești. D-sa a tipărit în acest tom interesanta descriere a Transilvaniei, alcătuită la 1584 de cunoscutul scriitor și diplomat iezuit Antonio Possevino. Vorbind de situația religioasă, pe care a aflat-o în Ardeal, călugărul iezuit descrie și starea Românilor, pe cari de altfel îi consideră urmași ai coloniștilor împăratului Traian, prin următoarele cuvinte:

„Cât despre Valahi (deoarece n'au un teritor deosebit, ci locuiesc amestecat printre Unguri și Sași), ei atârnă în toate, afară de religie, de aceea, sub a căror stăpânire locuiesc. Soiul acesta de oameni, deși în trai, în îmbrăcăminte și locuință e ticălos și foarte obișnuit și aplicat la hoții, are cu toate aceste câțiva nobili, dar nu de atâta încredere, cum sânt Ungurii, și deși uneori se dovedesc în război mai vrednici decât Ungurii, cu toate acestea sânt ținuți mai pe jos, în ce privește răsplata, din partea principelui. Și cu toate aceste *e mirare cu câtă tenacitate au ținut ei până astăzi, împreună cu cei din Valahia și Moldova, la schizma și ritul grecesc. Ei au pe unul, care își are reședința în Alba-Iulia, ca mitropolit, care a întemeiat oarecum toate bisericile lor, ce le au astăzi în cuprinsul Transilvaniei.* Această demnitate le este confirmată de principe, dacă aduce scrisori dela vreun patriarh sau episcop, prin care să adeverește, că el e episcop. Un alt episcop de-al acestora e în ținutul Dejului. Al treilea e în Șimleu. Ei slujesc liturgia în limba rasciană sau sârbească, în care spun că le-ar fi tradus-o Sf. Ieronim. Preoții lor, cari să cheamă popi, ca și în Rusia și Moscva, nu înțeleg ceeace cetesc, deoarece îndatăce au cunoștința de a ceti slovele sânt făcuți preoți. Ceremoniile și cuvintele liturgice sânt cam aceleaș, ca și la catolici. Posturile și sărbătorile le țin foarte. Dacă vreun nobil, sub a cărui stăpânire să află, vrea să-i constrângă a primi erezia sa, iar ei *se plâng pentru asta — ca de obicei — la principe*, acesta nu poate întrebuința altă asprime decât vorbe și muștrări, deoarece, cum spusei, orce soi de sectă e liberă pe moșile proprii. Treburile duhovnicești ale Valahilor sânt de obicei rezolvite de episcopii lor, având de altfel multe rătăcirii, cari le au și ceilalți schismatici și care se înțeleg, mai amănunțit, din comentariul, ce l-am trimis Sf. Voastre din Moscva“².

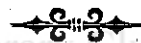
¹ Fontes Rerum Transylvanicarum t. III. Antonii Possevini Societatis Jesu Transilvania (1584), edit. Dr. Andreas Veress, Budapest, 1918.

² O. c. p. 64—65.

Cum să vede, autorul acestor știri avea despre Români informațiile false ce erau în curs pe acele vremuri la mulți scriitori străini, cari au descris Transilvania. Este de prisos a stăruii mai mult asupra lor, fiindcă din aceeaș epocă putem aduce nenumărate alte mărturii istorice cari scot în evidență importanța noastră, laudându-ne ca pe un popor harnic și muncitor, și înzestrat cu alese virtuți războinice. Ca și în timpul de față, așa și în trecut trebuie să căutăm în dosul acestor știri pe informatorii adevărați, cari nu erau alții decât dușmani noștri de casă.

Din informațiile lui Antonio Possevino cele mai prețioase pentru noi sânt acele cari privesc biserica românească, fiindcă acest călugăr iezuit spune mai întâi, că *Românii din Ardeal au un mitropolit cu reședința în Alb-Iulia*, confirmând în aceasta una din părerile „vechilor“ noștri „istoriografi“. Mărturia lui Possevino este din 1584, deci dinainte de Mihai Viteazul, despre care să spunem că ar fi întemeiat mitropolia Bălgradului. În lumina ei putem să rezumăm știrile privitoare la vechea mitropolie și să punem anumite concluzii, cari astăzi nu mai pot fi contestate.

(Urmează)

Adunarea învățătorilor din despărțământul Caransebeș.

Marti în 13/26 Mai a. c. și-au ținut învățătorii din despărțământul Caransebeșului adunarea generală în școala de aplicație a institutului pedagogic din loc.

Harnicul președinte al acestui despărțământ, Dl prof. *Ilie Orzescu*, prin o cuvântare potrivită și frumoasă — salutând pe Prea Cuvioșia Sa Domnul director seminarial Dr Iosif I. Olariu, care a binevoit a lua parte la adunare în fruntea întregului corp profesoral dela seminar, incurajând astfel pe învățători în munca lor; apoi pe Mult Onoratul Domn *Stefan Fianu*, asesor conzistorial, referent scolar, părintele îngrijorat al dăscăfimei noastre năcăjite, care îi poartă la inimă năcăzurile și le rezolvă plângerile lor, — salutând apoi pe ceilalți oaspeți iubiți, cari ne-au onorat cu prezența lor — eclară adunarea de deschisă.

La cetirea apelului nominal să constată cu părere de rău, că membrii ordinari au participat în număr atât de mic, ceeace-i un fapt foarte dureros, căci din micul număr ce aparținem acestui despărțământ lipsesc jumătate.

A urmat prelegerea practică din lucrul de mână (slöjd), ținută elevilor din cl. II-III de *Ioan Curăscu*, învățător la școala de aplicație.

Ne-am bucurat de ideia dlui învățător de a ne ținea o prelegere practică de model tocmai din acest obiect, care e atât de însămnat, și e împus de „Planul nostru de învățământ“, și care e cel mai naglijat obiect în școalele noastre populare. După terminarea prelegerii propunătorul espune mai pe larg însămnătatea lucrului de mână pentru școalele populare. Arată cum lucrul de mână dezvoltă peste tot istețimea elevilor, desteritatea

mânilor, gustul estetic și dragostea de muncă, și propunându-se în școala populară — da educației o notă practică și estetică și dezvoltă cu o cale și fizicul elevului. În urma cunoștințelor și experiențelor câștigate la diferite cursuri ne espune mai pe larg metoda ce trebuie urmată la propunerea acestui obiect și încheie punându-ne la inimă câștigarea cunoștințelor și dexterităților delipsă la propunerea acestui obiect în școlile noastre.

Propunătorul a fost răsplătit îndeajuns din partea celor prezenți prin aplauze îndelungate.

I-a urmat prelegerea practică din limba maghiară: „Az asztal” ținută elevilor din clasa I-a de dl prof. *Ioan Hango*. Am admirat ținuta dlui profesor — specialist în limba maghiară, — ținută de invidiat și vrednică de urmat din partea aceluia, care voește să fie adevărat dascăl, adevărat educător.

În legătură cu prelegerea această să naște o discuție mai lungă cu privire la propunerea cât să poate mai cu succes a limbii maghiare în școlile noastre populare. Discuția aceasta interesantă dovedește indelul grija și groaza cea mare, ce o duc învățătorii noștri pentru a putea satisface cât mai bine și mai conștiințios datorințelor atât de strict impuse prin legea apponyană.

Făcându-se recenziunea prelegerilor, ambele să declare de foarte succese, iar propunătorilor li să exprime mulțumită protocolară.

Dl prof. *Ilie Orzescu* ș'a cetit apoi disertația Dsale: „Individualitatea elevului în educația școlară”. O temă pedagogică lucrată cu multă pricepere și cunoștință de cauză. Ca profesor de specialitate din științele pedagogice a ținut și de astădată să ne dea sfaturile Dsale binevoitoare, cari sânt ca arma bună, ce o are soldatul în timpul războiului. Cu alte ocazii ne-a arătat și prelegeri practice cu adevărat de model și lucrări pedagogice pentru noi de mare importanță. D-sa a arătat totdeauna un interes deosebit față de învățătoria noastră. Adunarea decide, ca lucrarea — în urma valorii ei pedagogice — să se publice în „Foaia Diecezană” și în „Educatorul”, iar dlui profesor i-să votează mulțumită protocolară.

S'a cetit apoi circularul Comitetului central și s'au ales învățătorii *Gheorghe Cătană* din Valeadeni și *Ioan Curescu* din Caransebeș ca delegați, cari să reprezinte despărțământul nostru la congresul învățătorilor ortodocși români, ce să va ținea la vară în Arad.

În legătură cu aceasta dl învățător-director *Iuliu Vuia* prin cuvinte frumoase arată însămnătatea acestui congres, și cu însuflețire îndeamnă învățătorimea a se prezenta în număr cât mai mare, arătând acolo apoi durerile și năcazurile noastre.

A urmat alegerea comitetului, care — la propunerea membrului *Grigorie Lața* — să relege cu aclamație, cu excepțiunea bibliotecarului, în locul căruia să alege domnișoara *Ana Borlovan*, învățătoare în Caransebeș.

La propunerea membrului *Ioan Curescu* adunarea decide, ca temele practice — ce să vor propune la proximele adunări — să le fixeze biroul și să le comunice membrilor ordinari spre studiere. Dintre aceștia apoi la adunare — dacă nu se vor anunța să va designa unul sau altul care să propună temele fixate, și astfel să va ajunge, ca fiecare membru — chiar și cei mai bătrâni și cu experiențe mai bogate — să arate câte o prelegere, din care apoi vom aduna — ca albina — ce e bun și folositor întru ajungerea scopului măreț și sublim ce-l urmărim.

În legătură cu propunerea învățătorului *Ioan Roșca*, ca salariul învățătoresc de aici înainte să se încasseze

prin Venerabilul Conzistor diecezan, la cuvântul domnului referent școlar *Stefan Jianu*, arătând imposibilitatea executării propunerii făcute. Vorbește apoi despre chemarea nobilă a învățătorului, împlinirea cu conștiințozitate a datorințelor lui atât față de elevi, cât și față de popor, în mijlocul căruia trăește și pe care trebuie să-l lumineze, atinge starea materială, destul de precară a învățătorului și greutățile ce să întâmpină la încasarea salariului învățătoresc, promite tot sprijinul său tuturor, cari vor avea plângeri în chestia această atât de gin-gașă și importantă.

Cuvintele însuflețitoare și încurajatoare ale dlui referent, din cari transpiră un interes cald pentru cauzele noastre școlare, au fost răsplătite cu vii aplauze din partea celor prezenți.

Fiind exhaustate punctele din programul adunării, președintele mulțumind participanților pentru interesul dovedit față de adunarea noastră, declară adunarea de închisă, după care ne-am despărțit cu un puternic îndemn de muncă în ogașul întelenit al neamului nostru, zicându-ne un „La revedere la examenul final al colegului Bistrea din Maciova”.

„Astra” la Iaz.

Nădejdiile legate de conducerea nouă și viguroasă a comitetului despărțământului Caransebeș al „Astrei” încep să se intruchipeze.

Neactivitatea proverbială de până acum a acestui despărțământ începe să fie înlocuită prin muncă sistematică întru iluminarea poporului neglijat. Ne servește spre deosebită bucurie, că în fruntea tinerilor dornici de muncă stă și protopopul *Andrei Ghidiu* carele, cum a dovedit-o și la Iaz, se știe însuflețit și știe să aprecieze străduințele celor ce se jertesc pentru cultura neamului.

Remarcăm cu vie satisfacție și indemnurile morale și materiale ale P. S. Sale Dlui Episcop **Dr. E. Miron Cristea** date comitetului despărțământului Caransebeș. Încunjurat de oameni cu pricepere și cu râvnă pentru binele obștesc fie sigur P. S. Sa, că în chipul acesta va desțeleni pe deplin eparhia sa păraginată.

La sărbătoarea *Constantin și Elena* s'a înființat agentura „Astrei” în comuna fruntașă Iaz din apropierea Caransebeșului.

În scopul acesta au mers la Iaz comitetul despărțământului, — președintele *Andrei Ghidiu*, vicepreședintele *Dr. C. Cornean*, membrii: *St. Jianu*, *Ilie Orzescu*, *I. Vuia* și *C. Căltun*, — precum și corul mixt al „Societății române de cântări și muzică” din Caransebeș sub conducerea președintelui *Dr. C. Cornean* și a profesorului dirigent *A. Sequens*. Eram vr'o 50 intelectuali. La Iaz propagatorii culturii și doinei românești sânt întâmpinați de poporul credincios în frunte cu însuflețitul preot *Ioan Popoviciu* și conlucrătorul său neobosit, învățătorul *Micloși*. La alocuția frumoasă a părintelui *Popoviciu* răspunde protopopul *A. Ghidiu* îndegetând scopul deschiderii „Astrei” în acest ținut.

Comuna este frumoasă provăzută cu verdeață și cu covoare.

Azistăm întâi la un examen improvizat din cântarea bisericească și lumească, precum și din declamări a elevilor dela școala comunală. Ți-să înrourau ochii văzând, că tinerile noastre mlădițe sânt crescute în duh bisericesc, că cântă cu precizie în duet toate cântările și că sânt cecece recitează și declamează. Învățătorul *Micloși* este un dascăl de model, care întrece pe mulți

dintre învățătorii școlilor comunale, ba chiar și confessionale în ceace privește întărirea credinței și a limbei noastre strămoșești. Fapt, care a fost relevat în vorbirea-i frumoasă și de președintele corului și de vicepreședintele „Astrei” Dr Cornel Corneanu, ținută elevilor și părinților acestora după finea producțiunii.

Urmează slujba dumnezească, oficiată de protopopul A. Ghidiu, de preotul local și de diaconul episcopesc Parel Magdescu. Răspunsurile le cântă cu multă precizie disciplinată și puternicul cor al Caransebeșenilor. Cetea pe fețele numeroșilor credincioși, cari ticseau biserica, evlavie și admirația față de cultul nostru bisericesc. Slujba pătrunde la inimă, dovadă mulțumirea sufletească adusă la expresie de fruntași țărani.

Predica ocazională a ținut-o preotul locat I. Popovicin, un predicator dibaci și însuflețit.

A vorbit despre însemnătatea sărbătorii Constantin și Elena, pe carea a declarat-o de praznic împărătesc pentru comuna Iaz, eternizând astfel ziua de astăzi, a cărei însemnătate culturală este neîgăduită.

Biserica din Iaz e zidită în 1790. Mai pe urmă a fost renovată în 1896. E în stare bună și escelează în curățenie. Biserica cea vie numără 815 credincioși, evlavioși jertfitori, deci și accesibili pentru cultură. Păstorul lor sufletesc, Ioan Popovicu, pentru calitățile sale netăgăduite, este iubit și adorat de obștea satului.

Adunarea despărțământului să țină în curtea bisericii. Prezenți vre-o 300—400 oameni din Iaz și împrejurime.

Protopopul ca președinte deschide adunarea cu cuvinte însuflețite și alese. E viu aplaudat, dovadă că însemnătatea culturii, în numele căreia a mers la Iaz, a fost spusă cu pricepere. Corul cântă un imn festiv. Vicepreședintele despărțământului Dr Corneanu vorbește despre însemnătatea societăților noastre culturale și în special a Astrei și despre foloasele ce le au membrii ei. Vorbește apoi în mod convingător și plastic despre păstrarea portului, datinelor noastre strămoșești și în fine despre legea românească.

Di Iuliu Vuia, învățător pensionat, ține o conferință economică practică despre cultivarea pomilor, care este foarte succesă.

Di Ștefan Jianu, referent școlar, vorbește despre foloasele ce le are poporul nostru, dacă învață carte și prin pilde nimerite, luate din istoria bisericii noastre, însuflețește pe cei prezenți.

Între conferințe corul execută cântări populare și termină cu „Cântecul gîntei latine”, iar câțiva școlari din sat declamează poezii. Acestora li-să împart premii și cărți. Asemenea să împart cărți economice și plugărilor adunați în număr așa de frumos.

Decretându-să agentura de înființată, să alege biroul în modul următor: Preotul I. Popovicu, președinte; învățătorul Micloși, notar; Gh. Ambruș, cassar și Al. Tigris, controlor.

S'a nscris apoi vre-o 25 de țărani de membri ajutători ai „Asociațiunei”.

După prânzul luat în casa ospitală a preotului, când s'a toastat din partea preotului pentru oaspeți, iar în numele acestora a mulțumit pentru primirea frumoasă Dr Cornel Corneanu, — sântem petrecuți la gară. Însuflețirea poporului e mare. Și aceasta e cea mai vie satisfacție pentru aceia, cari cutreeră satele, ca să samene cultură și să aprindă candelile credinții strămoșești.

Privitorul.

„DOINA” la Caransebeș.

Semnalăm iarăș un eveniment cultural de mare însemnătate pentru Caransebeș și jur. Societatea muzicală „DOINA” din Turnu-Severin a dat un mare concert în Sâmbăta Rusaliilor în Caransebeș. S'a dat deci din nou prilej, ca doina românească să să înfrățască, iar la această înfrățire să să oțelească și mai mult sentimentele Românilor din aceste părți. Lăudăm deci străduințele neobosite ale acelora, cari muncesc pentru răspândirea culturii românești și pentru afirmarea cu demnitate a elementului românesc din acest ținut.

Succesele din ultimii ani ne îndreptățesc la o dalbă primăvară cât mai apropiată în sudul Banatului. Ne îndreptățesc cu atât mai mult, căci vedem că acțiunea mai nouă din Caransebeș este sprijinită cu trup cu suflet de un bărbat de talia Episcopului Dr E. Miron Cristea.

„Doina” sosește la Caransebeș Sâmbătă la orele 5 p. m. Este întâmpinată la gară de „Societatea română de cântări și muzică”, apoi de celelalte societăți românești și străine din Caransebeș, de reprezentanții autorităților civile și de mult public. Corul „Societății române de cântări” își intonează motto-ul, la ce răspunde „Doina” cu aceeaș cântare. Discursul de binevenire în numele Caransebeșenilor îl rostește cu multă vervă di Dr Cornel Corneanu arătând importanța venirii fraților din Regat pe pământul strămoșesc al Banatului. Răspunde, vădit emoționat de primirea neașteptată ce i-să face, președintele și dirigentul „Doinei” entuziastul și neobositul Paulian.

Damele urcă apoi trăsurile decorate cu flori și verdeață, iar bărbații formează un convoiu impozant în frunte cu doiniștii.

Întrarea în oraș e entuziastă, fiind oaspeții pretutindeni aclamați, iar la reședință Prea S. Sa binecuvântă sosirea lor. Încărtirarea celor 90 escurziuniști să face în deplină ordine în sala „Societății de cântări” din partea comisiei, în fruntea căreia a fost neobositul Iuliu Vidu.

La orele 7 să servește cina dată în cinstea oaspeților din partea „Societății de cântări” în grădina dela otelul „Pomul verde”.

Concertul începe la orele 8 și 1/2, în sala cea mare dela acest otel în prezența unui public numărös, în frunte cu Prea S. S. Di Episcop și cu vicarul episcopesc I. P. C. Sa Di arhimandrit Filaret Musta. Primul punct din bogatul program este debutul escelent al orchestrei societății „Doina” condusă de abilul tiner Ilean Constantinescu. „Simțiri românești” sânt un mănunchi de floricele culese de însuș dirigentul orchestrei din compozițiile măestrului nostru Vidu. Lui Vidu; atât de simpatice Caransebeșenilor, i-să fac ovații. Punctele corale estaziază publicul. Aproape toate cântările trebuie bisate. Stărnesc însuflețire de nedescris îndeosebi compozițiile profesorului Paulian, care este sărbătorit cu adevărată iubire.

Bas-baritonul Bălțeanu, sopranista Weibel, violini-stul Acher cuceresc; ei sânt artiști în puterea cuvântului. Culmea-si-o ajunge corul în marea cantată de Filipa „Munca”.

Aici observi manifestându-să în toată splundoarea vocile școlite și disciplinate. Aici observi, că Paulian creiază și este un adevărat măiestru al corului său. În aplauzele frenetice, cari acoper ultimile acorduri ale „Muncii” titanice dezvoltate de di Paulian i-să ofere din partea președintelui „Societății de cântări” din Caransebeș di Dr Cornel Corneanu o prea frumoasă cunună de lauri cu panglică tricolor.

După concert urmează dans.

Duminică dimineața, după servirea dejunului, escurzionistii cercetează orașul admirând îndeosebi „Casina română”. Azistă apoi la serviciul divin pontificat cu mare pompă în catedrală. Îar la orele 11 sânt pretrecuți cu mult drag la gară, având să călătorească la Hațeg.

Luni la orele 1 și 1/4 doiniștii nostri la reîntoarcere sânt din nou întâmpinați la gară de „Societatea română de cântări” și de mult public. Sânt conduși în grădina ospătăriei Rádeczky (Rudolf Slabe) unde li-să servește un prânz copios. Grădina este plină de Români, dornici de a strânge mâna fraților iubiți. La friptură dl *Dr Cornel Cornean* salută „Doina” și pe valorosul ei președinte dl *Paulian* într-un discurs entuziast, subliniat de espresia vădită a elanului de însafletire al doiniștilor ce nu mai continea. Ultimele cuvinte ale distinsului vorbitor sânt ascultate deja în picioare și să pierd în accentele „Întru mulți ani” și apoi „Latina ginte” cântate de „Societatea de cântări”.

Dl *Paulian*, obosit de strapatele zilelor anterioare, pare deodată înviorat și închină cu o vorbire aleasă, cum numai frații de dincolo sânt capabili pentru „Societatea română de cântări” din Caransebeș și pentru președintele acesteia dl *Dr Cornel Cornean*, pe carele îl declară de membru de onoare al „Doinel”.

Vorbește inflăcărat pentru dl *Paulian* și pentru „Doina” și protopopul *Andrei Ghidiu*, pe carele tinerii noștri din Caransebeș îl încunjură cu dragoste, văzând că se știe însufleți de o vreme încoaci pentru străduințele cinstite și desinteresate ale acestora.

Dl *Corneliu Gătăianțu*, subșef în ministerul de comerț și industrie, mulțamește pentru buna primire și ospitalitatea rară cu care au fost primiți în Caransebeș. În fine dl *Stefan Jianu* revocând trecutul istoric închină într-o admirabilă vorbire pentru Doamna *Paulian* și pentru însoțitoarele ei.

Între toaste au cântat alternative corul „Doina” și al „Societății române de cântări”. Meritul aranjării acestui prânz îi revine dlui *Ioan Dobromirescu* cât și coriștilor *G. Bona* și *N. Sporia*. Mult au ostenit la primirea oaspeților și domni *Stefan Jianu* și *I. Orzescu*, *Constantin Călțun*, *P. Mihalescu*, *D. Sgăverdia*, *G. Borlovan*, *I. Curescu* ș. a. Asemenea au ostenit mult și dirigenții: *Antoniu Sequens* și *Al. Buțiu*.

La orele 4 oaspeții, încunjuțați de lume imenză, pleacă la reședința episcopescă unde sânt primiți cu multă afabilitate de Prea Sfinția Sa *Domnul Episcop* oferindu-li-să și o gustare. De aici apoi pornim spre gară. „Doiniștii” încunjuțați de iubirea nețărnută a Caransebeșenilor, încărcăți cu buchete și flori, lăsând în inimile tuturor regrete adânci, fiind despărțirea atât de grabnică, pleacă la orele 6 p. m.

Cântecul doinei lor și al noastre a fost o ploaie de primăvară binefăcătoare, a cărei importanță, — deși a fost iarăș o petrecere, — o înțeleg toți voitorii de bine ai neamului românesc.

Oaspele.

Știri

La Rusali, ziua întâia, în catedrală a pontificat înalt Prea Cuv. Sa părintele arhimandrit și vicar episcopesc *Filaret Musta*, azistat de protosinghelul *Dr I. Olariu*, protopresbiterul *Andrei Ghidiu*, preoții *Spiridon Șandru*, *Ioan Stoian* și diaconul *Pavel Magdescu*.

A doua zi a slujit Prea On. Domn protopresbiter *Andrei Ghidiu* azistat de preoții *Ioan Stoian* și *Gheorghe Buru*. După s. Liturgie s'a făcut procesiune la holde. Credincioși foarte mulți au luat parte la acest act religios.

Examanele curs. IV de pedagogie. Joi în 29 Mai a. c. s'a ținut examen de curs și de cvalificațiune de curs sub presiulul comisarului conzistorial *Magn. Sa Dl Dr Valeriu Branșce* în prezența comisarului ministefial *Ilustr. Sa Dl Dr Iosif Siegescu*. S'au prezentat la examen: *Petru Mureșan*, *Cornel Nica*, *Emil Novacovici* și *Valeriu Pătanac* (elevi ordinari); privațiști: *Traian Miși*, preotul *Teodor Șandru*; elevii curs. III de teologie: *Eugen Crăciun*, *Ioan Guțiu*, *Teodor Iorga*, *Eugen Popovici* și *Dimitrie Țieran*. Toți au trecut examenul, deci sânt admiși la examenul final de cvalificație învățătorească.

Academia Română a ales membru ordinar, în secția literară, pe dl *Dr Sextil Pușcariu*, prof. la universitatea din Cernăuți

Mulțamită. Ne împlinim o plăcută datorință mulțumind și pe această cale tuturor acelorora, cari ne-au dat concursul lor prețios la primirea, încvartirarea și întreținerea societății surori „DOINA” din Turnu Severin. În numele „Societății române de cântări și muzică”. *Caransebeș* în 11 Iunie 1914. *Dr Cornel Cornean*, prezident. *Ștefan Jianu*, secretar.

Producția cărților. Un American a făcut cunoscute date minunate în aceasta privință, și anume pentru America și Europa. Dânsul a aflat, că în Statele-Unite în anul 1910 s'au publicat 13.471 cărți, din cari 11.671 sânt cărți noi. 1911 cifra a scăzut cu mai mult de 2000 cărți, așjiderea în 1912 cu aproape 3000 de cărți.

În Europa: *Anglia* în 1914 a tipărit 10.414 cărți. *Franța* are 11.366 în 1910, iar în 1911 numai 10.396 *Germania* în 1910 a publicat 31.281 (cărți noi și retipăriti), 32.998 în anul 1911. *Elveția* are 4.290 cărți în 1910 și 4.779 în anul 1911.

Din aceste date rezultă: Pentru 1910 în Statele Unite vine 1 carte nouă pe 7.295 lăcuțori, în *Anglia* 1 carte nouă pe 3.308 locuitori, în *Franța* (în 1911) 1 carte pe 3.309 lăcuțori, în *Germania* 1 carte pe 2.705 lăcuțori, *Elveția* 1 carte pe 872 lăcuțori, în *Japonia* 1 carte pe 1.224 lăcuțori.

Reforma calendarului. Comisiunea instituită în acest scop a propus, că anul să aibă 364 de zile, deci 52 săptămâni. În fiecare an o zi nu să socotește, în anii bisecți nu să socotesc 2 zile. Așa aceeaș dată cade pe aceeaș zi.

Invenție senzațională. Prof. englez *Amlow* a ținut prelegere asupra aparatului, cu ajutorul căruia să poate vedea la depărtări mari. Aplicat la telefon, aparatul face să fie văzută persoana cu care vorbim.

Averea Ungariei e, după economistul *F. Fellner*, de 41 miliarde cor. Valoarea proprietăților de pământ e socotită cu aproape 20 miliarde cor., minele de aur, de cărbuni și sare cu 2 miliarde, clădirile 8 1/2 miliarde, mijloacele de comunicație cu 6 miliarde, averile mobile cu 13 miliarde. Datoria de stat e 8 miliarde. Averea aceasta e mică față cu a altor state. Așa Statele-Unite au avere de 600 miliarde mărci, *Germania* de 360 miliarde cor., *Anglia* 300 miliarde, *Franța* de 280 miliarde, *Austria* de 84 miliarde cor.

Bibliografie

Cosinzeana Nr. 21—22: Un cântec de demult. Sculptorul **Papelescu**. Sportiștii români la Orăștie. Ciu-dătenile luminii. Rânduri marunte. Un bărbat și Cum trece timpul (poezie). Lovcea. La un 10 Mai. Marama s. Veronica.

Biblioteca pentru toți Nr. 901: *Cultul oame-nilor mari*. Cunoscutul autor al „Educației prin sine însuși” pornind de la ideea, că cel mai eficace mijloc de educare este exemplul bun, contactul cu oamenii mari, schițează portretele și viețile lui Carlyle, Tolstoi, Alfred Fouillée, Channing, Naïsen și Franklin. Cunoașterea a-cestor oameni iluștri ne înalță într-adevăr inimile și ne îndeamnă să-i imităm. Citind frumoasa scriere a dlui Aslan, ne ridicăm mar presus de nimicurile zilei, mai presus de preocupările egoiste, inima ne bate mai fu-ternic pentru un ideal și ne stârnește dorul de a trăi o viață superioară. Tinerii, mai cu seamă vor ești cu mare plăcere și cu mult folos această scriere, care este nu numai o scriere bună, dar și o faptă bună. *Prețul 30 de bani*. Librăria, *Alcaly, București*.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Venerabilului Conzistoriu die-cezan din Caransebeș dtdo 21 Aprilie Nr. 2513 E ex 1914 să escrie licitațiune minuendă pentru legarea cu fer și repararea bisericii gr. or. române din **Srediștea-mică** (Kisszered), protopresbiteratul Vârșetului.

Prețul de esclămare este 2969 cor. 60 fil.

Licitațiunea să va ținea Duminecă în 15/28 Iunie 1914 înainte de amezai la orele 11 în sala școlii con-fesionale din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să se pre-zinte în ziua susnumită, având a depune vadiu de 10% din prețul esclămării în bani gata ori hârtii de valoare.

Preliminarul de spese dimpreună cu planul legării să pot vedea la Oficiul parohial în ori și ce zi.

Întreprinzătorii n'au dreptul de a pretinde dela co-muna bisericăscă diurne ori spese de călătorie.

Srediștea-mică, din ședința comitetului parohial ținută la 4 Mai v. 1914.

Iovan Mihai

2—3

Ioan Albai

președ. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea*, protopresbiter.

Pe baza încuviințării Venerabilului Conzistoriu die-cezan din Caransebeș dtdo 19 Maiu Nr. 3516 E ex 1914 să escrie licitațiune minuendă pentru renovarea, respective adaptarea casei parohiale din comuna **Obreja** (Bistranyires), protopresbiteratul Caransebeșului.

Prețul de esclămare este 6697 coroane.

Licitațiunea să va ținea Marți în 10/23 Iunie 1914 înainte de amezai la 9 ore în sala școlii comunale din loc.

Doritorii de a întreprinde această lucrare să se prezinte în ziua susnumită, având a depune vadiul de 10% din prețul de esclămare în bani gata sau hârtii de valoare.

Întreprinzătorii n'au dreptul de a pretinde dela co-muna bisericăscă diurne ori spese de călătorie.

Planul zidirei, preliminarul de spese, precum și condițiunile de licitațiune să pot vedea oricând la Oficiul parohial ort. român din Obreja.

Comuna bisericăscă își rezervă dreptul a decide liber asupra ofertelor și răspective a respinge oricare ofertă fără considerație la mărimea lui și fără nici o motivare.

Obreja, din ședința comitetului parohial ținută la 27 Maiu st. v. 1914.

Vizantie Turnean

1—2

Patrichie Rădoi

președ. com. par.

not. adh. al com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de clasa II-a din **Rusca-Montană**, protopresbiteratul Caransebeșului, să escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană”.

Emolumentele:

1. Dela erar relut pentru sesiunea parohială 500 coroane și 68 metri de lemne aduși în casă.

2. Dela biserică din detrageri, cari intră în birul bisericii dela membrii parohiei, 516 coroane, în care sumă să cuprind taxele stolare pentru boteze, cununii și înmormântări.

3. Pentru cetirea evangeliștilor la mort, stările cu evangeliie și înmormântare cu liturgie să plătește sepa-rat după stolarul satorit de sinodul eparhial.

4. Alte venite accidentale.

Locuința liberă în casa parohială cu supraedificate economice și grădină pentru legumi.

Reflectanții cu cualificațiune corăspunzătoare pen-tru parohii de clasa a II-a sânt poștiți a-și înainta peti-țiile de concurs Prea On. Oficiu protopresbiteral în Caransebeș și a se prezenta în biserică în vre-o Dumini-necă sau sârbătoare cu știrea protopresbiterului până cu 8 zile înainte de alegere.

Rusca-Montană din ședința comitetului parohial ți-nută la 4/17 Mai 1914.

3—3

Dușan Miloșevici m. p.

Aurel Jura m. p.

preș. com. par.

membru și not. com.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

